

บทที่ 3

โครงการพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้านและการนำโครงการไปปฏิบัติในหมู่บ้านที่ศึกษา

ในบทนี้จะศึกษาความเป็นมาของโครงการพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้านในจังหวัดพัทลุง สภาพทั่วไปของอำเภอปากพะยูนและหมู่บ้านที่ศึกษา ได้แก่ หมู่ 1 บ้านท่าวา และหมู่ 2 บ้านท่าเตียน และการดำเนินงานโครงการพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้านของหมู่บ้านที่ศึกษา

3.1 ความเป็นมาของโครงการพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้านในจังหวัดพัทลุง

โครงการพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้านเป็นโครงการพัฒนาชนบทยากจนที่มุ่งพัฒนาหมู่บ้านประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้าน โดยจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน การพัฒนาอาชีพและการจัดตั้งเงินกองทุน เพื่อพัฒนาการประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้าน ตลอดจนการรวมกลุ่มชาวประมงหรือจัดตั้งสหกรณ์ประมง โดยเน้นกิจกรรมในด้านการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง การจัดการประมงชายฝั่ง การแปรรูปสัตว์น้ำและการโฆษณาการ ตลอดจนการฝึกอบรมและการรวมกลุ่มของราษฎร ซึ่งกิจกรรมของโครงการ ฯ จะมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านชาวประมงทะเลพื้นบ้านในแต่ละจังหวัด (รายละเอียดกิจกรรมของโครงการ ฯ ในภาคผนวก ข.)

จังหวัดพัทลุงตั้งอยู่ตอนกลางของแหลมมาลาญ มีเนื้อที่ประมาณ 3,745 ตารางกิโลเมตร ลักษณะพื้นที่ทางด้านตะวันตกสูงกว่าด้านตะวันออก และพื้นที่ค่อๆ ลาดลงมาทางด้านตะวันออกจนจรดทะเลสาบสงขลา พื้นที่ทางด้านตะวันออกจึงเป็นที่ราบเหมาะสมแก่การทำนา การทำนาในที่ราบนี้เป็นส่วนหนึ่งของที่ราบใหญ่รอบทะเลสาบ และทำให้คร้วเรือนที่ตั้งอยู่รอบทะเลสาบมีอาชีพทำการประมงควบคู่ไปกับการทำนาด้วย จังหวัดพัทลุงมีอำเภอที่ตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลสาบ 4 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอควนขนุน อำเภอเขาชัยสน และอำเภอปากพะยูน ทั้ง 4 อำเภอนี้มีหมู่บ้านประมงทะเลทั้งสิ้น 65 หมู่บ้าน (สำมะโนประมงทะเล 2538) มีคร้วเรือนที่ทำประมงทะเลทั้งสิ้น 2,221 คร้วเรือน เป็นคร้วเรือนที่ทำการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง 329 คร้วเรือน ในจำนวนนี้อำเภอปากพะยูนมีคร้วเรือนทำประมงทะเลและเพาะเลี้ยงชายฝั่งมากที่สุด เนื่องจากอำเภอปากพะยูนมีสภาพพื้นที่เหมาะสมต่อการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง

ในอดีตนั้นจังหวัดพัทลุงเคยเป็นเมืองอู่ข้าวอู่น้ำ มีแหล่งทรัพยากรสัตว์น้ำที่อุดมสมบูรณ์ของภาคใต้ สามารถเป็นแหล่งอาหารโปรตีนและสร้างฐานะให้แก่ชาวประมงได้เป็นอย่างดี แต่สภาพปัจจุบัน เสื่อมโทรมลงไปมาก เพราะเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการกระทำของมนุษย์และธรรมชาติค่อนข้างรุนแรง เช่น การฝาดินกนุหมายประมง การทิ้งของเสียลงแหล่งน้ำธรรมชาติ เป็นต้น

จากปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดังกล่าว การเพาะเลี้ยงชายฝั่งจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่นำมาใช้แก้ไขปัญหาคความยากจนได้อย่างเหมาะสมตามสภาพของพื้นที่ ดังนั้นจังหวัดพัทลุงจึงเป็นจังหวัดพื้นที่เป้าหมายจังหวัดหนึ่งที่กรมประมงได้พัฒนาด้านการประมง โดยเฉพาะการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการประมง และนับตั้งแต่ปี 2530-2539 จังหวัดพัทลุงมีกิจกรรมต่าง ๆ ตามโครงการพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้าน

ตาราง 3.1 พื้นที่ดำเนินการโครงการพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้าน จังหวัดพัทลุง
(ปีงบประมาณ 2530-2539)

ปี	กิจกรรมของโครงการ	หมู่ที่	ตำบล	ตำบล	ตำบล	สถานภาพของกิจกรรมของโครงการ ฯ				
						1	2	3	4	5
2530	การแปรรูปสัตว์น้ำ	3	ท่าเตียน	เกาะนางคำ	ปากพะยูน	/				
2530	การแปรรูปสัตว์น้ำ	8	บางจระเข้	ฝ่าละมึ	ปากพะยูน	/				
2530	การแปรรูปสัตว์น้ำ	3	แหลมกรวด	เกาะหมาก	ปากพะยูน	/				
2530	การเลี้ยงกุ้งในคอก	8	บางจระเข้	ฝ่าละมึ	ปากพะยูน	/				
2530	การเลี้ยงกุ้งในคอก	3	แหลมกรวด	เกาะหมาก	ปากพะยูน	/				
2530	การเลี้ยงปลาในกระชัง	3	ท่าเตียน	เกาะนางคำ	ปากพะยูน					/
2531	การแปรรูปสัตว์น้ำ	1	แหลมจอมฯ	จองถนน	เขาชัยสน	/				
2531	การเลี้ยงกุ้งในคอก	8	ปากประ	ลำปำ	เมือง	/				
2531	การเลี้ยงกุ้งในคอก	1	แหลมจอมฯ	จองถนน	เขาชัยสน		/			
2531	การเลี้ยงปลาในกระชัง	7	บางศาล	เกาะนางคำ	ปากพะยูน					/
2532	การแปรรูปสัตว์น้ำ	7	ป่าลิโล่	ลำปำ	เมือง	/				
2532	การเลี้ยงกุ้งในคอก	9	ปากพล	นาปะขอ	บางแก้ว	/				
2532	การเลี้ยงกุ้งในคอก	7	ป่าลิโล่	ลำปำ	เมือง	/				
2533	การเลี้ยงกุ้งในคอก	8	แหลมลิ้น	หามโพธิ์	เขาชัยสน	/				
2534	การเพิ่มมูลค่าสัตว์น้ำ	1	ปากพะยูน	ปากพะยูน	ปากพะยูน		/			
2534	การเลี้ยงกุ้งในคอก	3	บางม่วง	ฝ่าละมึ	ปากพะยูน	/				
2535	การเลี้ยงปลาในกระชัง	2	ช้องหิน	เกาะหมาก	ปากพะยูน					/
2535	การเลี้ยงปลาในกระชัง	1	เกาะแกง	เกาะนางคำ	ปากพะยูน					/
2536	การแปรรูปสัตว์น้ำ	1	เกาะแกง	เกาะนางคำ	ปากพะยูน	/				
2536	การเลี้ยงปลาในกระชัง	5	ปากบางนา	เกาะหมาก	ปากพะยูน					ยกเลิกโครงการ
2536	การเลี้ยงปลาในกระชัง	2	ท่าเตียน	ปากพะยูน	ปากพะยูน					/
2537	การเลี้ยงปลาในกระชัง	1	ท่าวา	เกาะหมาก	ปากพะยูน					/
2538	การเลี้ยงปลาในกระชัง	7	บางศาล	เกาะนางคำ	ปากพะยูน					/

ที่มา:สำนักงานประมงจังหวัดพัทลุง, พ.ศ. 2539

สถานภาพ 1 หมายถึง ไม่มีการดำเนินการต่อ กองทุนและ วัสดุอุปกรณ์ไม่สามารถติดตามได้

สถานภาพ 2 หมายถึง ไม่มีการดำเนินการต่อ แต่ยังมีกองทุนอยู่ และวัสดุอุปกรณ์ยังอยู่

สถานภาพ 3 หมายถึง มีการดำเนินการ แต่มีปัญหา และวิธเอนว โนมจะเลิกดำเนินการ

สถานภาพ 4 หมายถึง มีการดำเนินการ แต่มีการดำเนินการอยู่ในกลุ่มเท่านั้น ไม่มีการเพิ่มสมาชิก

สถานภาพ 5 หมายถึง มีการดำเนินการ และมีเอนว โนมที่จะขยายทั้งกองทุนและสมาชิก

จากตาราง 3.1 จะเห็นได้ว่าในจังหวัดพิจิตรนั้น โครงการพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้าน เป็นกิจกรรมการแปรรูปสัตว์น้ำ และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เนื่องจากลักษณะของพื้นที่และลักษณะผลผลิตทางการประมงมีความเหมาะสม อย่างไรก็ตาม เมื่อดูถึงผลการดำเนินงานของโครงการที่ผ่านมา พบว่า กิจกรรมของโครงการ ๔ ส่วนใหญ่ต้องประสบความล้มเหลวในแง่ของการรวมกลุ่ม กล่าวคือ กิจกรรมส่วนใหญ่มีสถานภาพ 1 คือไม่มีการดำเนินการต่อ ส่วนกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จในแง่ของการรวมกลุ่มเป็นกิจกรรมประเภทการเลี้ยงปลาในกระชัง สำหรับกิจกรรมของโครงการ ๔ ในหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ หมู่ 1 บ้านท่าวา และ หมู่ 2 บ้านท่าเตียน มีสถานภาพที่มีการดำเนินการและมีแนวโน้มที่จะขยายทั้งกองทุนและสมาชิก และอาจกล่าวได้ว่ากิจกรรมของโครงการ ๔ ในหมู่บ้านที่ศึกษานี้ประสบความสำเร็จในแง่ของการรวมกลุ่มประชาชนที่มีการประกอบอาชีพประมงทะเลพื้นบ้าน

3.2 สภาพทั่วไปของอำเภอปากพะยูนและหมู่บ้านที่ศึกษา

1. สภาพทั่วไปของอำเภอปากพะยูน

- อำเภอปากพะยูนห่างจากตัวจังหวัด 66 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 433 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ดิน 323 ตารางกิโลเมตร พื้นน้ำ 110 ตารางกิโลเมตร จำนวนประชากร 4.6 หมื่นคน มี 7 ตำบล 60 หมู่บ้าน มี 1 สุขาภิบาล คือ สุขาภิบาลปากพะยูน
- พื้นที่เป็นเกาะ 35 % ของพื้นที่ของอำเภอ คือ 9.4 หมื่นไร่ สภาพทางเศรษฐกิจมีการทำนา ทำสวนยางพารา สวนผลไม้ เลี้ยงสัตว์ และการประมง
- อุตสาหกรรมมีโรงงานเชิง 1 โรง โรงสีข้าว 122 โรง การพาณิชย์มีธนาคาร 3 แห่ง สหกรณ์ 1 แห่ง สินค้าขึ้นชื่อคือ กุ้งแก้วและมันกุ้ง
- รายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 40,000 บาทต่อปี และรายได้ต่อคนเฉลี่ย 11,561 บาทต่อปี
- ด้านการรักษาความปลอดภัยมี สภอ. 1 แห่ง
- การสื่อสารมีที่ทำกาไปรษณีย์โทรเลข 1 แห่ง
- การประปา มีประปาของสุขาภิบาล 1 แห่ง ประปาหมู่บ้าน 10 แห่ง
- ทรัพยากรน้ำ มีทะเลสาบ สระ คลอง และอื่น ๆ อีก 30 แห่ง
- ศักยภาพเพื่อการพัฒนา ทะเลสาบและเกาะเหมาะกับการสร้างสถานีเพาะพันธุ์ปลา พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว สนับสนุนให้เป็นเมืองเปิดติดต่อกับสงขลาและนครศรีธรรมราช เป็นศูนย์กลางคมนาคม และเหมาะสมกับการลงทุนโรงแรมยาง
- ปัญหาและข้อจำกัด ขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้สะอาดที่ตำบลเกาะหมาก ตำบลเกาะนางคำ การคมนาคมในหมู่บ้านไม่สะดวก ประชากรฐานะยากจน มีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำมากทำให้น้ำและดินเสียน้ำท่วมทุกปี
- เป้าหมายของอำเภอ ต้องการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เป็นศูนย์กลางคมนาคม

กล่าวได้ว่า สภาพทั่วไปของอำเภอปากพะยูน เป็นอำเภอที่ยากจน แต่ก็มีพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการทำกิจกรรมเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ทำให้อำเภอปากพะยูนมีการดำเนินโครงการพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งพื้นที่กันมากที่สุดในจังหวัดพัทลุง

2. สภาพทั่วไปของหมู่บ้านที่ศึกษา

จังหวัดพัทลุงเป็นพื้นที่จังหวัดเป้าหมายจังหวัดหนึ่งของ โครงการพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้าน จังหวัดพัทลุง มีอำเภอที่ตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลสาบ 4 อำเภอ ได้แก่อำเภอเมือง อำเภอควนขนุน อำเภอเขาชัยสน และอำเภอปากพะยูน ในอำเภอปากพะยูนมีครัวเรือนทำการประมงและเพาะเลี้ยงชายฝั่งมากที่สุด เนื่องจากอำเภอปากพะยูนมีสภาพพื้นที่เหมาะสมในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง และตั้งแต่ปีงบประมาณ 2530-2539 อำเภอปากพะยูนมีกิจกรรมของโครงการ ฯ ครอบคลุมพื้นที่ 11 หมู่บ้าน (ดูในตาราง 3.1) หรือร้อยละ 18 ของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมดในอำเภอปากพะยูน กิจกรรมดังกล่าวได้แก่ การแปรรูปสัตว์น้ำ การเลี้ยงกุ้งในคอก การเลี้ยงปลาในกระชัง และการเพิ่มมูลค่าสัตว์น้ำ ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดของโครงการ ฯ พบว่า กิจกรรมการเลี้ยงปลาในกระชังมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50 ของจำนวนกิจกรรมของโครงการ ฯ ทั้งหมดของอำเภอปากพะยูน อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลปี พ.ศ. 2539 พบว่า โครงการพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้าน ที่ยังมีการดำเนินการกิจกรรมเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง และมีแนวโน้มที่จะขยายทั้งกองทุนและสมาชิกมีจำนวน 7 กลุ่ม และผู้วิจัยได้เลือกศึกษาโครงการพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้านดังกล่าว 2 กลุ่ม จาก 2 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านท่าแคว ตำบลเกาะหมาก และหมู่ 2 บ้านท่าเตียน ตำบลปากพะยูน และจากการศึกษาสภาพทั่วไปของหมู่บ้านดังกล่าว พบว่า ไม่ว่าจะเป็นสภาพทั่วไป สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ความรู้และการศึกษา และสภาพแรงงานของคนในท้องถิ่นของทั้ง 2 หมู่บ้านไม่มีความแตกต่างกันมากนัก ดังที่สรุปไว้ในตาราง ดังต่อไปนี้

ตาราง 3.2 สภาพทั่วไปของหมู่บ้านที่ศึกษา

สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน	หมู่ 1 บ้านท่าวา		หมู่ 2 บ้านท่าเตียน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สภาพทั่วไป				
มีครัวเรือนทั้งหมด (ครัวเรือน)	120	-	72	-
จำนวนราษฎร (คน)	617	-	444	-
- เพศชาย (คน)	311	50.4	214	48.1
- เพศหญิง (คน)	306	49.6	230	51.9
รายได้จากการเก็บภาษี (บาท)	3,924	-	2,580	-
ครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้	105	87.5	70	97.2
สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของครัวเรือน				
ครัวเรือนประกอบอาชีพ				
มากกว่า 1 อาชีพ	113	94.1	20	27.8
และส่วนใหญ่มีรายได้				
ปีละ/ครัวเรือน	55,000	-	25,000	-
ที่ประกอบอาชีพเพียงอย่างเดียว	7	5.8	52	72.2
ครัวเรือนเงินจางาประมาณขนาดเล็ก	92	76.6	23	31.9
และมีรายได้ปีละ/ครัวเรือน	9,500	-	28,000	-
ครัวเรือนทำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	20	16.6	28	38.8
และมีรายได้ ปีละ/ครัวเรือน	10,000	-	28,000	-
ครัวเรือนประกอบอาชีพเพาะปลูก	61	50.8	70	97.2
เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพการเกษตร(คน)	42	6.8	40	9

ตาราง 3.2 (ต่อ)

สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน	หมู่ 1 บ้านท่าวา		หมู่ 2 บ้านท่าเตียน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษาของประชาชนในหมู่บ้าน				
จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือสูงกว่า (คน)	356	57.6	163	36.7
จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (คน)	38	6.1	31	6.9
จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (คน)	13	2.1	16	3.6
จบสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (คน)	8	1.2	8	1.8
อื่น ๆ	202	32.0	226	52.0
สภาพแรงงานของประชาชนในหมู่บ้าน				
ครัวเรือนที่ทำงานนอกตำบล	32	26.6	29	40.2
และมีอายุแรงงานเฉลี่ย (ปี)	15-35	-	19.47	-
ครัวเรือนที่ทำงานในตำบล	88	73.4	43	59.8
และมีอายุแรงงานเฉลี่ย (ปี)	15.35	-	15.35	-

จากตาราง 3.2 สภาพทั่วไปของหมู่บ้านที่ศึกษา พบว่า หมู่ 1 บ้านท่าวามีจำนวนครัวเรือนมากกว่า หมู่ 2 บ้านท่าเตียน ประมาณ เกือบ 2 เท่า และหมู่บ้านท่าวามีรายได้จากการเก็บภาษี (พ.ศ. 2538) จำนวน 3,924 บาท ส่วนหมู่บ้านท่าเตียน 2,580 บาท สำหรับบริการที่มีในหมู่บ้านท่าวา ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลชนบท โรงเรียนระดับประถมศึกษา ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน หอกระจายข่าว และห้องสมุดประชาชน สำหรับบริการที่มีในหมู่บ้านท่าเตียน ได้แก่ กิจกรรมธนาคารข้าว โรงเรียนระดับประถมศึกษา ศาลาประชาคม ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน และหอกระจายข่าว และทั้งสองหมู่บ้านมีถนนติดต่อกับอำเภอ 1 เส้นทาง และใช้เวลาเดินทางจากหมู่บ้านไปยังอำเภอด้วยพาหนะที่นิยมกันใช้เวลา 10 นาที และมีรถรับจ้างวิ่งระหว่างหมู่บ้านกับอำเภอ

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของครัวเรือน พบว่า ความแตกต่างที่เป็นสาเหตุให้ครัวเรือนของ หมู่ 1 บ้านท่าวามีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า หมู่ 2 บ้านท่าเตียน ได้แก่ครัวเรือนของบ้านท่าวา ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 94.1) ประกอบอาชีพมากกว่า 1 อาชีพ และคนส่วนมากทั้งสองหมู่บ้าน ไปทำงานรับจ้าง โดยได้รับค่าจ้างประมาณวันละ 120 บาท ประชาชนในหมู่บ้านท่าวาใช้แหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตร จาก ธกส. และเงินทุนหมุนเวียนจากทางราชการ ส่วนหมู่บ้านท่าเตียนใช้แหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตร จาก ธกส. สหกรณ์ และเงินทุนหมุนเวียนจากทางราชการ

ระดับการศึกษาของประชาชนในหมู่บ้านที่ศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาของประชาชนใน หมู่ 1 บ้านท่าวา และหมู่ 2 บ้านท่าเตียน ไม่แตกต่างกันมากนัก

สภาพแรงงานของประชาชนในหมู่บ้านที่ศึกษา พบว่า ประชาชน หมู่ 1 บ้านท่าวา ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 73.4) ทำงานภายในตำบล และทำงานภายนอกตำบลเพียงร้อยละ 26.6 ของประชากร ทั้งหมู่บ้าน ส่วนหมู่ 2 บ้านท่าเตียนมีประชากรออกไปทำงานนอกตำบลมากกว่า คือร้อยละ 40.2 ของประชาชนทั้งหมู่บ้าน นอกจากนั้นแรงงานของหมู่บ้านท่าวาสวมมากออกไปทำงานด้านการประมงรับจ้าง งานอุตสาหกรรมในโรงงาน และส่วนมากออกไปทำงานภายนอกจังหวัด แต่อยู่ในภาคใต้และส่วนใหญ่ไปนานกว่า 3 เดือน สำหรับแรงงานหมู่บ้านท่าเตียนส่วนมากออกไปทำงานภายนอกจังหวัด และอยู่ในภาคใต้ แต่ส่วนใหญ่ออกไปทำงานน้อยกว่า 3 เดือน

จากสภาพทั่วไปของหมู่บ้านที่ศึกษา (ตาราง 3.2) คณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล (คปต.) ได้สรุปปัญหาของหมู่บ้านที่ศึกษา โดยเปรียบเทียบกับระดับของปัญหาของหมู่บ้านอื่น ๆ ภายในตำบลเดียวกัน สรุปได้ ดังนี้

ตาราง 3.3 เปรียบเทียบระดับปัญหาของหมู่บ้านที่ศึกษากันหมู่บ้านอื่น ๆ ภายในตำบลเดียวกัน

ปัญหาของหมู่บ้าน	ระดับของปัญหา	
	หมู่ 1 บ้านท่าวา	หมู่ 2 บ้านท่าเตียน
-ฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชน	ใกล้เคียงกับหมู่บ้านส่วนใหญ่	ดีกว่าหมู่บ้านส่วนใหญ่
-โครงสร้างพื้นฐาน	ปานกลาง	ปานกลาง
-ผลผลิต	ปานกลาง	ปานกลาง
-แหล่งน้ำ	ปานกลาง	มาก
-สุขภาพอนามัย	ปานกลาง	ปานกลาง
-ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเพื่อให้ ความเป็นอยู่ดีขึ้น	ปานกลาง	ปานกลาง
-ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	มีปัญหามาก	มีปัญหาน้อย

กล่าวโดยสรุป สภาพทั่วไปของหมู่บ้านที่ศึกษา ได้แก่ หมู่ 1 บ้านท่าวา ตำบลเกาะหมาก และหมู่ 2 บ้านท่าเตียน ตำบลปากพะยูน พบว่าทั้ง 2 หมู่บ้านเมื่อเปรียบเทียบกันแล้วไม่ได้แตกต่างกันมากนัก โดยเฉพาะในเรื่องของ ระดับการศึกษาของประชาชน โครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน และสภาพแรงงาน และในส่วนที่มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด คือ จำนวนครัวเรือนของหมู่บ้าน

8.8 การดำเนินงานโครงการพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้านของหมู่บ้านที่ศึกษา

เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มกิจกรรมเลี้ยงปลากระพงขาว ฯ ตามโครงการ ฯ ที่หมู่ 1 บ้านท่าวา ตำบลเกาะหมาก และหมู่ 2 บ้านท่าเตียน ตำบลปากพะยูน ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ประธานกลุ่ม ฯ ทั้ง 2 หมู่บ้านร่วมกับสมาชิกโครงการ ฯ คนอื่น ๆ และเจ้าหน้าที่โครงการ(ประมงอำเภอ) จำนวน 1 คน ซึ่งเป็นผู้ดูแลกิจกรรมการเลี้ยงปลากระพงขาวโดยตรง เพื่อทราบเกี่ยวกับวิธีการบริหารงานของโครงการ ฯตามแปดองค์ประกอบของโครงการที่ศึกษา ได้แก่ วัตถุประสงค์ของโครงการ ฯ ประธานหรือผู้นำโครงการ ฯ การจัดองค์การ วิธีการสื่อความหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงาน งบประมาณ และระเบียบการเกี่ยวกับสมาชิก ดังนี้

8.8.1 ระเบียบการของโครงการพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้านของหมู่บ้านที่ศึกษา

1. หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งเป็นกำลังผลิตที่สำคัญยิ่งของประเทศ ที่สามารถทดแทนการสูญเสียกำลังผลิต อันเนื่องมาจากการจำกัดเขตเศรษฐกิจจำเพาะของการประมงทะเล ผสมกับสภาวะเสื่อมโทรมของทรัพยากรประมงทะเลที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรเกินกำลังผลิต ปัญหาด้านน้ำมันเชื้อเพลิง สภาพแวดล้อมเป็นพิษ ประกอบกับวิทยาการด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ได้พัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ จึงทำให้การเลี้ยงสัตว์น้ำในบริเวณชายฝั่งขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็ว และยังมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้นอีก เนื่องจากยังมีแหล่งน้ำที่เหมาะสมกับการเลี้ยงสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งของประเทศไทยอีกมากมาย ซึ่งยังไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ อีกประการหนึ่งสัตว์น้ำกร่อยบางประเภท มีราคาค่อนข้างสูง และเป็นที่ต้องการของตลาดมาก กิจกรรมการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง จึงมีบทบาทสำคัญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ในแง่การช่วยเหลือประชากรให้มีอาชีพและรายได้ที่มั่นคงยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้าน : กิจกรรมเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง

2.1 ยกฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวประมงชายฝั่งพื้นบ้านให้ดีขึ้น

2.2 พัฒนาแหล่งประมงชายฝั่งให้มีความอุดมสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.3 ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพในด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง

2.4 เพื่อพัฒนาพื้นที่เหมาะสมในเขตพื้นที่เป้าหมายสำหรับการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง

2.5 เพื่อให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการเลี้ยงสัตว์น้ำ

2.6 เพื่อให้มีการกระจายรายได้และแรงงานสู่ชนบท

3. ขั้นตอนและการปฏิบัติงานของโครงการพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งพื้นที่กัน ประกอบด้วย

3.1 หลักเกณฑ์การคัดเลือกสถานที่

ก. เป็นหมู่บ้านประมงขนาดเล็กที่มีน้ำทะเลขึ้นถึงและมีแหล่งน้ำสามารถเลี้ยงสัตว์น้ำชนิดต่าง ๆ ได้

ข. แหล่งน้ำควรอยู่ใกล้หมู่บ้าน และไม่มีมลพิษ และเป็นสถานที่หาอาหารสัตว์น้ำได้สะดวก

ค. ลักษณะหมู่บ้านควรเป็นกลุ่มก้อน และราษฎรแสดงออกซึ่งความร่วมมือกับรัฐ

3.2 หลักเกณฑ์การคัดเลือกสมาชิก

ก. กรมประมงร่วมกับคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ทำการเลือกสมาชิกจาก

หมู่บ้านละ 20 คริวเรือน และสมาชิก 5 คน จะเลือกตัวแทนมา 1 คน เป็นคณะกรรมการผู้เลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งในกระชัง

ข. ในกรณีหมู่บ้านเป้าหมายนั้น จำนวนประชาชนที่สนใจจะมาร่วมกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งน้อยกว่าที่กำหนดไว้ คือ 20 คริวเรือน หรือกรณีที่พื้นที่ในหมู่บ้านเป้าหมายนั้นไม่มีสมาชิกรับกำหนด กรมประมงจะนำส่วนที่เหลือจากหมู่บ้านเหล่านั้น ไปเพิ่มให้แก่หมู่บ้านที่ประชาชนสนใจมากเกินเป้าหมาย และมีพื้นที่เพียงพอเพิ่มเติมได้

ค. ประชาชนผู้สนใจสมัครเป็นสมาชิกต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- ต้องเป็นครอบครัวที่มีรายได้เล็กน้อย

- ต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่เป้าหมายตามสำเนาทะเบียนบ้าน

- คริวเรือนหนึ่งจะต้องเป็นสมาชิกได้เพียงคนเดียว

- เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ และอายุไม่เกิน 60 ปี

-เป็นผู้มีความรู้ มีความประพฤติดี และสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้ โดยการรับรองของคณะกรรมการหมู่บ้าน

- มีความรู้พื้นฐานด้านการประมง
- ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการอย่างเคร่งครัด

ง. การสิ้นสุดการเป็นสมาชิกผู้เลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง

- ลาออก
- ตาย
- เป็นผู้ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงที่ให้ไว้กับโครงการฯ กรณีสิ้นสุดการเป็นสมาชิก

เนื่องจากการตายนั้น ทายาทที่ถูกต้องตามกฎหมายจะได้รับช่วงเป็นผู้ดำเนินการเลี้ยงปลาในกระชังแทน

จ. หลักในการตัดสินใจคัดเลือกบุคคลเป็นสมาชิก

- มีคุณสมบัติตามที่กำหนดข้างต้น
- พิจารณาครอบครัวที่ยากจนก่อน กรณีที่ผู้สมัครเกินเป้าหมาย
- ต้องเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะทำงานตามโครงการฯ
- เป็นผู้ผ่านการพิจารณาจากประธานคณะกรรมการสภาตำบล

ฉ. การใช้เงินกองทุน

ในการดำเนินงานโครงการฯ กรมประมงจะจัดสรรงบประมาณมาให้ในรูปของเงินกองทุนเพื่อให้สมาชิกกู้ยืมไปใช้ในการดำเนินงานโครงการฯ วิธีการใช้เงินกองทุนเป็นดังนี้

เจ้าหน้าที่โครงการฯ ร่วมกับคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านจะดำเนินการฝากเงินไว้กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หรือธนาคารพาณิชย์ เปิดบัญชีชื่อ "กองทุนผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ โครงการพัฒนาประมงทะเล" เพื่อให้สมาชิกกู้ยืมนำไปใช้ในการดำเนินงานตามโครงการ โดยกำหนดในปีแรกจ่ายคืน 25% และปีที่สองจ่ายอีก 20% และสมาชิกจะได้รับกระชังเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง เมื่อได้ดำเนินการเลี้ยงในปีต่อไป โดยออกทุนของตนเอง หรือยืมจากกองทุนบางส่วนตามที่คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านและคณะกรรมการพิจารณาความเหมาะสมแล้ว หากสมาชิกคนใดไม่ดำเนินการเลี้ยงต่อกรมประมงจะยกเลิกสิทธิ์ในการครอบครองกระชังเลี้ยงปลาทั้งหมด และมอบให้ราษฎรรายอื่นในหมู่บ้านตามความเหมาะสมต่อไป และสมาชิกใหม่เข้าร่วมโครงการในปีที่ 2 หลังจากการขายผลผลิตแล้ว ต้องคืนเงิน 20% ของการลงทุนในปีแรกเข้ากองทุน

กล่าวโดยสรุป ในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้านกิจกรรม

การเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชังของสมาชิกโครงการ ฯ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์ของโครงการ ฯ วิธี
การจัดตั้งกลุ่ม และวิธีการคัดเลือกสมาชิก กรมประมงเป็นผู้กำหนดแนวทางดังกล่าวไว้

3.3.2 ลักษณะและปัญหาในการดำเนินงานกิจกรรมเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชังในหมู่บ้านที่ ศึกษา

ในการดำเนินงานโครงการ ฯ แม้ว่ากรมประมงได้กำหนดกรอบหรือแนวทางในการดำเนินงาน
งานโครงการ ฯ เพื่อให้สมาชิกโครงการนำไปปฏิบัติ แต่ในทางปฏิบัตินั้น พบว่า สมาชิกของโครงการ
ฯ มีวิธีการดำเนินงานที่แตกต่างไปบ้างจากระเบียบการของโครงการ ฯ ซึ่งอาจพิจารณาว่าเป็นความไม่
สอดคล้องของระเบียบการของโครงการ ฯ กับสภาพการณ์ที่เป็นจริง ประเด็นปัญหาดังกล่าวสรุปได้
ดังนี้

(1) ปัญหาด้านระเบียบการของโครงการ ฯ

1. หลักการและเหตุผลของโครงการ ฯ ของกิจกรรมเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชังซึ่งทางกรม
ประมงให้ความสำคัญว่าจะสามารถก่อให้เกิดรายได้แก่ชาวประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้านนั้น พบว่ามี
สมาชิกบางส่วนไม่ได้เห็นความสำคัญของกิจกรรมดังกล่าวมากนัก เหมือนดังเช่นที่กรมประมงได้ระบุ
ไว้ในระเบียบการ เนื่องจากในปัจจุบันกิจกรรมการเลี้ยงปลากระพงขาวมีมากขึ้นในพื้นที่ต่าง ๆ ที่
สามารถเพาะเลี้ยงปลากระพงขาวได้ ทำให้ปริมาณผลผลิตมีมากจนเกินความต้องการของตลาด ส่งผล
ให้ราคาปลากระพงขาวที่ชาวประมงขายไปไม่คุ้มกับต้นทุนการผลิต โดยเฉพาะอาหารปลาที่มีราคาสูงขึ้น
จากปัญหาดังกล่าวทำให้สมาชิกของโครงการ ฯ บางส่วนเกิดความไม่แน่ใจว่าเขาควรที่จะเลี้ยงปลากระพง
ต่อไปอีกหรือไม่ และมีความต้องการให้กรมประมงเข้ามาส่งเสริมให้เลี้ยงปลาชนิดอื่น ฯ บ้าง ดังนั้น
นโยบายของโครงการ ฯ ควรจะมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เป็นจริงเมื่อเวลาเปลี่ยน
ไป

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ ฯ พบว่า การดำเนินงานตามโครงการ ฯ สามารถทำให้ เกิดผล
สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ฯ ได้แก่ การยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของชาว
ประมง และการได้รับความรู้และทักษะในการเลี้ยงสัตว์น้ำ อย่างไรก็ตามมีวัตถุประสงค์บางด้านที่

สมาชิกโครงการ ฯ รู้สึกว่าเกิดขึ้นได้ยาก ได้แก่ วัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาแหล่งประมงชายฝั่งให้มีความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากบริเวณรอบ ๆ ทะเลสาปมีกิจกรรมนาุ้งซึ่งได้ปล่อยน้ำเสียลงทะเลสาปและส่งผลกระทบต่อการเพาะเลี้ยงโดยตรง อย่างไรก็ตามในปัจจุบันกรมประมงได้ให้ความสำคัญกับปัญหา ด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรในทะเลสาปสงขลาและได้มีการจัดตั้งหน่วยงานของกรมประมงเข้าไปดูปัญหาดังกล่าวในอำเภอปากพะยูนแล้ว

3. หลักเกณฑ์การคัดเลือกสมาชิกของโครงการ ฯ ตามที่กรมประมงได้กำหนดไว้ นั้น พบว่า มีหลักเกณฑ์บางอย่างที่สมาชิกของโครงการไม่ได้ปฏิบัติตาม ได้แก่ เกี่ยวกับการให้สมาชิกเป็นผู้บรรลุนิติภาวะ และอายุไม่เกิน 60 ปี ปรากฏว่ามีสมาชิกบางคนมีอายุเกิน 60 ปี นอกจากนั้นยังพบว่า มีหลักเกณฑ์บางข้อของโครงการ ฯ ซึ่งมีความสำคัญมากต่อการดำเนินงานของโครงการ ฯ คือ หลักเกณฑ์ที่กำหนดให้ลักษณะของหมู่บ้านควรเป็นกลุ่มก้อนและราษฎรแสดงออกซึ่งความร่วมมือกับรัฐ พบว่า หมู่ 2 บ้านท่าเตียน มีคุณสมบัติตรงกับหลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นอย่างมาก เมื่อเทียบกับหมู่ 1 บ้านท่าวา และจากลักษณะดังกล่าวทำให้ โครงการ ฯ ที่บ้านท่าเตียนมีการติดต่อประสานงานหรือร่วมประชุมปรึกษาหารือของสมาชิกได้อย่างสะดวกกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับโครงการ ฯ ที่บ้านท่าวา

อย่างไรก็ตามในส่วนหลักเกณฑ์การใช้เงินกองทุนนั้น พบว่า หลักเกณฑ์หรือข้อบังคับเบื้องต้นที่กรมประมงได้กำหนดไว้และสมาชิกโครงการ ฯ ต้องปฏิบัติตาม ได้แก่ การเปิดบัญชีเงินกองทุน และการจ่ายเงินอุดหนุนที่กรมประมงให้มา และในส่วนของกองทุนเงินกองทุนของสมาชิก การคิดอัตราดอกเบี้ย การปันผล หรืออื่น ๆ สมาชิกของโครงการ ฯ จะเป็นผู้กำหนดเอง ซึ่งทำให้วิธีการบริหารเงินกองทุนของหมู่บ้านที่ศึกษา มีความแตกต่างกันไปแล้วแต่สมาชิกจะตกลงกันเอง เช่น จำนวนผู้ค้าประกัน และอัตราดอกเบี้ย เป็นต้น ซึ่งนับว่าเป็นจุดแข็งของโครงการ ฯ ที่พอจะชี้ให้เห็นว่าสมาชิกโครงการ ฯ สามารถบริหารโครงการ ฯ ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องให้กรมประมงเข้ามาดูแลมากนัก และอาจกล่าวได้ว่าการที่จะทำให้สมาชิกโครงการ ฯ สามารถพึ่งตนเองได้มากข้ขึ้นนั้น ทางกรมประมงควรจะให้ความสำคัญในเรื่องของความยืดหยุ่นของระเบียบการด้านการบริหารโครงการ ฯ

(2) การจัดตั้งกลุ่มและการเสนอขบประมาณโครงการ ฯ

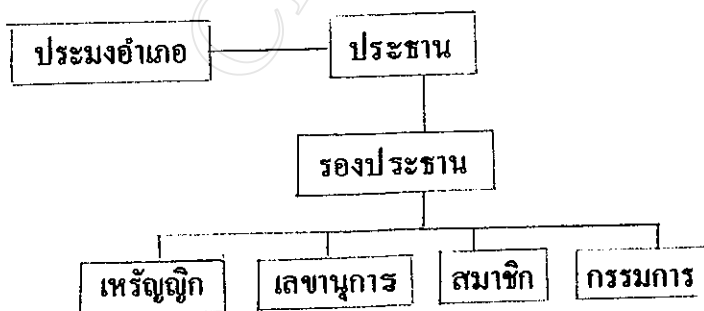
วิธีการจัดตั้งกลุ่มเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชังตามโครงการพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้านที่หมู่บ้านที่ศึกษา ซึ่ง ได้แก่ หมู่ 1 บ้านท่าวา และหมู่ 2 บ้านท่าเตียน ตามขั้นตอนการดำเนินงานนั้น เมื่อ

กรมประมง ได้อนุมัติโครงการ ฯ แล้ว ทางจังหวัดพัทลุงก็จะสั่งการให้ทางอำเภอดำเนินการ โดยไปชี้แจงให้กับราษฎรในบริเวณพื้นที่โครงการทราบ โดยแจ้งต่อผู้นำท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แล้วให้ผู้นำชุมชนนัดประชุมราษฎรเพื่อชี้แจงให้ทราบเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมาย หลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติของโครงการ ฯ ให้ราษฎรทั้งหมู่บ้านได้รับทราบ เมื่อราษฎรรับทราบกันอย่างทั่วถึงแล้ว ก็จะทำการรับสมัครสมาชิกที่ประสงค์จะเข้าร่วมโครงการ ฯ หากมีสมาชิกเกินหรือมีผู้สมัครเกิน จำนวนตามที่ระบุไว้ในระเบียบการของโครงการ ฯ ให้มีการหารือในที่ประชุมราษฎรของหมู่บ้าน โดยให้มติของที่ประชุมคัดเลือกเพื่อคัดเลือกสมาชิกตามจำนวนที่กำหนดไว้ในระเบียบการของโครงการ ฯ (20 คน) ที่ประชุมอาจใช้วิธีจับสลากก็ได้ หรือกรรมการหมู่บ้านร่วมกับสำนักงานประมงอำเภอ (ประมงอำเภอ) ร่วมกันพิจารณา เมื่อได้สมาชิกครบตามจำนวน ก็จะทำการคัดเลือกกรรมการกลุ่ม ซึ่งจะประกอบด้วย ประธานกลุ่ม 1 คน รองประธานกลุ่ม 1 คน เภรัญญิก 1 คน เลขานุการ 1 คน และ กรรมการอื่น 1-3 คน ให้เป็นจำนวนคี่ คือ 5 หรือ 7 ซึ่งจะต้องทำหน้าที่ตามตำแหน่งของตนเอง และพิจารณาให้ปัญหาข้อปลีกย่อยที่เกิดขึ้นในกลุ่มลุกล่วงไปด้วยความเป็นธรรม โดยไม่ขัดต่อระเบียบการของโครงการ ฯ และกฎเกณฑ์ของกลุ่ม

สำหรับวิธีเสนองบประมาณโครงการนั้น ขั้นแรกให้ตำบลต่าง ๆ ที่จัดทำโครงการ ฯ ที่มีแผนพัฒนาตำบลอยู่แล้วเสนอแผนเข้ามายังส่วนราชการนั้น ๆ หรืออาจจะใช้วิธีการให้ส่วนราชการ นั้น ๆ พิจารณาความเหมาะสมของโครงการ ฯ ที่ได้จัดทำตามระบบ กษช. เสนอไปยังส่วนกลาง คือ กรมประมง แล้วกรมประมงจะพิจารณาอนุมัติตามวงเงินที่เหมาะสมและจำเป็น เมื่ออนุมัติแล้ว จังหวัด ก็จะดำเนินการตามขั้นตอน และหลักเกณฑ์ของโครงการ ฯ

(3) การจัดองค์การ

โครงการพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้าน กลุ่มเลี้ยงปลากะพงขาว มีการจัดโครงสร้างองค์การ ฯ ดังนี้

ในการจัดโครงสร้างกลุ่มเลี้ยงปลากระพงขาว ฯ ตามโครงการ ฯ สมาชิกโครงการ ฯ มีหน้าที่ตามโครงสร้างขององค์กร ดังนี้

- ประธานโครงการ เป็นประธานในที่ประชุม ตัดสินชี้ขาดมติของที่ประชุมกรณีการลงคะแนนมีเสียงเท่ากัน
- รองประธานโครงการ ทำหน้าที่แทนประธานเมื่อประธานไม่อยู่ หรือประธานมอบหมาย
- เภรัญญิก ดูแลการรับจ่ายเงินของกองทุน ฯ หรือเงินของโครงการตามบัญชีเงินฝากธนาคาร
- เลขานุการ จัดให้มีการประชุม นัดหมายบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และจัดบันทึกการประชุม
- กรรมการ ลงคะแนนตามมติในกรณีที่มีการประชุม กรรมการอาจจะคัดค้านมติหรือเห็นด้วยก็ได้
- ประมงอำเภอ เป็นที่ปรึกษา

(4) วิธีการสื่อความหมาย

เกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารการดำเนินงานโครงการ ฯ ของสมาชิกนั้น เมื่อมีการประชุมกลุ่มประธานหรือกรรมการกลุ่มจะให้เลขานุการออกหนังสือนัดหมายการประชุม หรืออาจจะใช้วิธีแจ้งด้วยวาจนัดหมายการประชุม เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้เคียงกัน

วิธีการดำเนินการประชุมของโครงการ เมื่อได้นัดหมายการประชุมแล้ว มีการแจ้งให้เจ้าหน้าที่เข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบเรื่องต่าง ๆ ตามวาระการประชุม และหารือในกรณีมีข้อตกลงบางเรื่องนี้อาจฝ่าฝืนระเบียบการต่าง ๆ ของกลุ่ม อาจกล่าวได้ว่าในการประชุมทุกครั้งที่เป็นทางการจะต้องมีเจ้าหน้าที่โครงการ ฯ ซึ่งก็คือประมงอำเภอ ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา และในการลงมติหรือการได้ข้อสรุปจากที่ประชุมนั้น ใช้วิธีลงคะแนนโดยให้สมาชิกยกมือ และวิธีการแจ้งให้สมาชิกทราบมติของกลุ่มจะแจ้งให้ทราบในขณะที่ทำการประชุม ซึ่งมีกรรมการ สมาชิก และเจ้าหน้าที่อยู่พร้อมหน้า และหากสมาชิกคนไหนไม่ได้เข้าร่วมประชุมในวันดังกล่าว จะมีการแจ้งให้ทราบด้วยวาจาต่อไป

ในส่วนของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของสมาชิกกลุ่มกับส่วนราชการนั้น ให้แจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร หรือแจ้งด้วยวาจาก็ได้ และผู้ที่เป็นคนติดต่อกับส่วนราชการ คือ ประธานกลุ่ม หรือกรรมการกลุ่ม หรือสมาชิกกลุ่มก็ได้ซึ่งในแต่ละปีนั้นกลุ่มจะติดต่อกับประมงอำเภอ ประมาณ 3-5 ครั้ง

(5) หน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้อง

หน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินงานโครงการ ฯ โดยตรงคือสำนักงานประมงอำเภอ นอกจากนั้นยังมีหน่วยงานอื่น ๆ ของกรมประมงที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการ ฯ ในลักษณะของการสนับสนุนการดำเนินงานโดยผ่านทางสำนักงานประมงอำเภอ หน่วยงานที่ทำหน้าที่ติดตามผลการปฏิบัติงานและประเมินผลโครงการ ฯ ได้แก่ กองเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งซึ่งคอยสนับสนุนด้านวิชาการเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยง ฯ กองประมงทะเล กองนโยบายและแผนงานประมง และสำนักงานประมงจังหวัด

(6) วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการดำเนินงาน

ในการดำเนินงานของกลุ่ม ฯ เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงปลา กรมประมงเป็นผู้จัดหาให้ โดยวิธีตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ เพื่อแจกจ่ายให้กับสมาชิกของโครงการ ฯ และบางรายนั้นสมาชิกได้จัดซื้อหรือจัดหามาเอง เช่น อาหารปลา ยา-ปฏิชีวนะ และเสาหลัก เป็นต้น และในส่วนของเครื่องมือเกี่ยวกับการบำรุงดูแลรักษานั้น สมาชิกโครงการ ฯ จะต้องจัดหาเอง สำหรับพันธุ์ปลาที่นำมาเลี้ยงนั้นกรมประมงเป็นผู้จัดหาให้ในปีแรก และในปีต่อไปสมาชิกโครงการจัดหาตนเอง

(7) ประธานกลุ่มหรือผู้นำโครงการ ฯ

การได้มาซึ่งประธาน สมาชิกจะคัดเลือกกันเอง ซึ่งสมาชิกจะเป็นผู้เสนอชื่อในที่ประชุม แล้วลงมติเป็นรายคน สำหรับคุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นประธานกลุ่มนั้น จะต้องเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ เสียสละต่อส่วนรวม ทำงานร่วมกับคนอื่นได้ดี มีความตั้งใจทำงาน มีความมั่นคงทางอาชีพ และมีความซื่อสัตย์ หากสมาชิกต้องการเปลี่ยนแปลงประธานกลุ่ม สมาชิกสามารถทำได้โดยการเรียกประชุมกลุ่ม หรือสมาชิกร้องขอ นอกจากนั้นบางกรณีประธานอาจจะลาออก หรือขาดจากสถานภาพการเป็นสมาชิกกลุ่มเพาะเลี้ยง ฯ

(8) งบประมาณ

ในการดำเนินงานของโครงการนั้น งบประมาณที่สมาชิกรับมาซื้ออุปกรณ์ต่าง ๆ ในการเลี้ยง

ปลาให้สมาชิกออกเอง หรือใช้เงินกองทุน ฯ ที่ได้จากการดำเนินงานของโครงการ พัฒนาประมงทะเล ชายฝั่งพื้นบ้าน โดยความเห็นชอบของกรรมการหรือมติของที่ประชุม งบประมาณที่สมาชิคนำมาใช้ เกี่ยวกับการบำรุงรักษา ซ่อมแซมอุปกรณ์ในการเลี้ยงปลาให้ใช้เงินของสมาชิกเอง กรณีที่สมาชิกจะใช้ เงินกองทุน ได้ก็ต่อเมื่อใช้เพื่อส่วนรวม ซึ่งสมาชิกต้องตกลงร่วมกันเพื่อใช้เงินของกองทุน ฯ ส่วนงบ งบประมาณที่นำมาใช้ในกิจกรรมอื่น ๆ ของกลุ่ม เช่น การประชุม การประชาสัมพันธ์ กรมประมงไม่ ออกค่าใช้จ่ายส่วนนี้ให้ แต่มติของที่ประชุมอาจให้ใช้เงินกองทุนก็ได้

(9) การดำเนินงาน

โครงการพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้าน กลุ่มกิจกรรมเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง ที่ได้ กล่าวมาได้มีการวางกรอบของวิธีการทำงานโดยกรมประมงเพื่อให้สมาชิกของโครงการ ฯ นำไป ปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม ปัญหาในการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมของสมาชิกโครงการนั้นก็มีความ แตกต่างกันไปบ้างตามบริบทของพื้นที่นั้น ๆ สำหรับ ลักษณะการดำเนินงาน ตลอดจนการมีส่วนร่วม ของสมาชิกโครงการ ฯ ในหมู่บ้านที่ศึกษา สรุปให้เห็นถึงลักษณะสำคัญ ดังนี้

1) กลุ่มเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง หมู่ 1 บ้านท่าวา ตำบลเกาะหมาก ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2537 มีนายสุชิน วิสันดาโสภณ เป็นประธานโครงการ ฯ กลุ่มเลี้ยงปลากะพง ฯ กลุ่มนี้มีเงินกองทุน ประมาณ 200,000 บาท ปัญหาและลักษณะการทำงานของกลุ่มพอสรุปได้เป็นประเด็นหลัก ๆ คือ กลุ่มมีปัญหาเรื่องพันธุ์ปลา ได้แก่ พันธุ์ปลาไม่มีคุณภาพ พันธุ์ปลาขาดแคลน การแจกจ่ายพันธุ์ปลาให้ แก่สมาชิกไม่เป็นระบบ นอกจากนี้สมาชิกโครงการ ฯ ยังมีปัญหาเรื่องตลาดที่จะนำผลผลิตไปขาย กล่าวคือ ไม่มีตลาดระบายผลผลิต ตลาดยังอยู่ในวงแคบ สมาชิกต้องช่วยกันหาตลาดเอง และอาจกล่าว ได้ว่า สมาชิกยังขาดทักษะในด้านการจัดการตลาด สำหรับจุดแข็งด้านการรวมกลุ่มคือ สมาชิกให้การ ขอมรับผู้นำโครงการ ฯ (ประธานกลุ่ม) เป็นอย่างดีการปรึกษาเกี่ยวกับงานของโครงการจะมีอยู่เรื่อย ๆ แบบไม่เป็นทางการ โดยทั่วไปมาปรึกษาพูดคุยกันที่บ้านของประธานกลุ่ม

ในด้านการมีส่วนร่วม สมาชิกทุกคนจะ ช่วยกันทำงานของกลุ่ม โดยไม่แยกแยะว่า ใครมีหน้าที่อะไรตามการจัด โครงสร้างองค์การ แต่จะขึ้นอยู่กับสถานการณ์หรือความเหมาะสม กลุ่มนี้ มีสมาชิกทั้งหมด 20 คน และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอีกในปีถัดไป

2) กลุ่มเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง หมู่ 2 บ้านท่าเตียน ตำบลปากพะยูน ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2536 มีนาย สวิท เพชรจรัส เป็นประธานโครงการ ฯ กลุ่มนี้มีเงินกองทุนประมาณ 130,000 บาท ปัญหาและลักษณะการดำเนินงานของโครงการ ฯ ได้แก่ ปัญหาเรื่องศัตรูของปลาเป็นพิษ นอกจากรู้นี้ยังมีปัญหาอาหารปลาราคาแพงขึ้น ปัญหาด้านการตลาด ซึ่งลักษณะของปัญหาในการดำเนินงานโครงการ ฯ คล้ายกับกลุ่มบ้านท่าวา

ในด้านการมีส่วนร่วม กลุ่มนี้มีจุดแข็ง คือ บ้านเรือนของสมาชิกอยู่ใกล้ชิดกันมากสมาชิกส่วนใหญ่เป็นญาติพี่น้องกัน ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มเหนียวแน่น สมาชิกไว้ใจซึ่งกันและกัน ประธานโครงการ ฯ เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับสูง เป็นคนที่สนใจปัญหาของส่วนรวม มีความจริงใจที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง

กลุ่มนี้มีสมาชิกทั้งหมด 28 คน แต่พบว่าสมาชิกที่มีการดำเนินงานตามโครงการ ฯ อยู่จริงจำนวน 21 คน และอีก 7 คน เป็นสมาชิกโครงการ ฯ ในนามเท่านั้น

กล่าวโดยสรุป การดำเนินโครงการพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้านกิจกรรมเลี้ยงปลากะพงขาวของหมู่บ้านที่ศึกษานั้น กรมประมง ได้วางระเบียบการเกี่ยวกับการดำเนินงานไว้เพื่อให้สมาชิกโครงการนำไปปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม ระเบียบการหรือแนวทางการดำเนินงานดังกล่าว เป็นเพียงกรอบกว้าง ๆ ส่วนในเรื่องรายละเอียดของการดำเนินงานของสมาชิกโครงการ ฯ นั้น ทางโครงการ ฯ โดยสมาชิกโครงการ ฯ จะเป็นผู้ตัดสินใจเอง เป็นต้นว่า การรับสมาชิกเพิ่ม และการบริหารเงินกองทุน